

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pakolaisleirin orpolasten kansalaisuudesta ja ulkoministerin erityisedustajan toimivallasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tom Packalénin /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 109/2020 vp:

Voiko henkilö olla Suomen kansalainen, jos häntä ei löydy Väestörekisterikeskuksen tiedoista, ja mikä voi aiheuttaa sellaisen tilanteen,

missä ajassa ilmoitus ulkomailla syntyneestä lapsesta on tehtävä, jotta lapsella on oikeus saada kansalaisuus ilmoituksen perusteella, ja koska kansalaisuuden saamiseen vaaditaan ko. tilanteessa hakemus,

onko evakuoitnut/kotiutettut orpolapset ilmoitettu Suomen väestörekisteriin ennen evakuointia/kotiuttamista, vai ovatko kyseessä kansalaisuudettomat lapset, jotka ulkoministerin erityisedustaja on päättänyt noutaa Suomeen,

miten ulkoministeriön erityisedustaja on varmistanut orpolasten Suomen kansalaisuuden tehdessään päätöksen orpolapsien evakuoinnista/kotiuttamisesta,

voiko Suomen viranomainen, tässä tapauksessa ulkoministerin erityisedustaja tai hänen tehtävään määräämänsä henkilö, tuoda Suomeen mahdollisesti muun maan kansalaisen tai lapsen, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta, ja jos voi, niin mihin lakiin tämä perustuu ja mihin viranomaisen toimivalta tällöin perustuu,

koska ulkoministeriö on saanut tiedon orpolasten vanhempien kuolemantapauksista ja onko orpolasten kaikista vanhemmista saatu vainajien kuolintodistukset tai muut kuolemansyiden selvitykset, joilla on varmistettu, että vanhemmat ovat tosiasiallisesti menehtyneet,

jos orpolasten äiti ja isä ovat menehtyneet ja median tietojen mukaan lapset olivat toisilla äideillä hoivassa, miten on varmistettu ennen lasten evakuointia/kotiuttamista, että kyseessä olivat varmasti kuolleen suomalaisäidin lapset,

kun perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, niin mihin lakiin perustuu ulkoministerin erityisedustajan päätös evakuoida/kotiuttaa kaksi orpolasta,

onko kyseinen ulkoministerin erityisedustaja virka- vai työsuhteessa valtioon,

mihin lakiin evakuointi/kotiuttamispäätöksen tehneen ulkoministerin erityisedustajan toimivalta perustuu,

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 109/2020 vp

Koska konsulipalvelulain mukaan evakuoinnin/kotiuttamisen järjestämiseen ryhdytään ai-noastaan asianomaisen suostumuksella, niin ketä voidaan pitää orpolasten perheenjäse-ninä/lähiomaisina ja keneltä suostumus evakuointiin/kotiuttamiseen on kysytty? Esimer-kiksi potilaslaissa lähiomaisen määritelmää ei ole avattu, mutta sillä tarkoitetaan lähtö-kohtaisesti potilaan aviopuolisoa, lapsia, vanhempia ja sisaruksia. Median tietojen mu-kaan ainakin toisen lapsen isoisä asuu Afrikassa. Onko häneen oltu yhteydessä?

Suomen lakien mukaan lapsen huoltajan tai holhoojan ratkaisee tuomioistuin vanhemman tai holhousviranomaisten pyynnöstä. Onko orpolasten huoltaja tai holhooja ratkaistu tuo-mioistuimessa?

Mitä lain velvoittamia toimenpiteitä orpolasten osalta on tehty ennen heidän evakuointi-ansa: kiireellinen sijoitus, huostaanotto? Millä toimivallalla orpolapset on evakuoitu lei-riltä vieraan valtion maaperältä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Syyriassa al-Holin leirillä pidettyjen suomalaisten lasten avustamisen oikeusperusta on perusteeli-sesti selvitetty. Perustuslain 22 §:n perusteella julkisen vallan on turvattava lapsen perusoikeuk-sien toteutuminen, silloin kun se on mahdollista. Oikeuskanslerin ratkaisun (OKV/998/1/2019) mukaan perus- ja ihmisoikeudet, erityisesti perustuslain 7 §, lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappale, 6 artikla ja niiden perustuslain 22 §:ssä säädetty turvaamisvelvoite puoltavat sitä, että valtioneuvosto pyrkii kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja konsulipalvelulain mukais-ten toimivaltuuksiensa nojalla ja puitteissa kotiuttamaan ainakin suomalaiset ja heihin rinnastuvat lapset.

Toimivaltainen viranomainen asiassa on ulkoministeriö ja ulkoministeriössä on ulkoministerin nimeämä erityisedustaja, joka johtaa viranomaistoimintaa ja siinä tehtävää viranomaisyhteistyötä sekä tekee kotiuttamisratkaisut Suomen lainsäädännön nojalla. Ulkoministerin erityisedustaja on ulkoasiainhallinnon virassa toimiva virkamies, joka käyttää toimivaltaisen viranomaisen ratkai-suvaltaa virkavastuulla.

Kansalaisuuslain (359/2003) 9 §:n mukaan lapsi saa syntyessään Suomen kansalaisuuden syn-nyinpaikastaan riippumatta, jos äiti on Suomen kansalainen. Väestötietojärjestelmään tehty rekis-teröinti ei ole sama asia kuin kansalaisuus. Se ei myöskään ole lapsen kansalaisuuden edellytys.

Ulkoministeriö tiedotti 21.12.2019 kotiuttavansa al-Holin leiriltä kaksi suomalaista lasta. Yksi-tyisiä lapsia koskevia henkilötietoja ei voi käsitellä julkisissa asiakirjoissa. Myöskään ulkomailla tapahtuvan viranomaistoiminnan yksityiskohtia ei voida kertoa. Tähän on ilmeiset, julkisuusla-kiin perustuvat syyt.

Helsingissä 16.3.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto